

L'anhel de la paraula

Un relat de: [annabella pampallugues](#)

Inventaves les paraules com qui s'inventa un desig. Esborraves el blanc groguís del paper dibuixant traços, sovint quasi indesxifrables. Solies buscar entre les pàgines del diccionari mots desconeguts, tapant amb la mà dreta el seu significat, i amb ells inventaves frases; jugaves a això amagada un racó de l'andana, on hi havia la llum justeta per poder escriure. T'havien ensenyat poc a l'escola, a les monges no els agradava el teu caràcter agosarat, i passaves més temps en la esquina de los castigos que no aprenent. Però no et calia més, havies après a llegir les lletres i a dibuixar-ne els traços després; la resta, ja no calia. L'haver de treballar tan aviat (què tindries...? tretze o catorze anys?) no et va matar l'anhel de la paraula.

Una vegada inventada i escrita la frase, tornaves a agafar el diccionari vell i polsós de ton pare, obert per on hi havia la paraula nova, i en llegies les acepcions. Era divertit veure com l'erraves la majoria de vegades. D'altres, la intuïció o l'atzar t'ajudaven a encertar-ne el significat.

Encara quan ja treballaves solies jugar a aquest joc, a l'arribar si encara hi havia sol; i si era hivern i el dia acabava prompte, jugaves els dissabtes al dematí abans de netejar els llençols blancs que estenies al terrat. Pot ser recordes, segurament que sí, que va ser un dia concret que deixares de jugar al joc de les frases. Un dissabte de gener -tu deuries tindre 16 anys-, ton pare va arribar a casa, més aviat del que era normal. Era agutzil, i aquell dia hi havia déu sap què de l'ajuntament per al que necessitava mudar-se, i per això va arribar abans del normal. Tu no el vas sentir arribar, estaves abstreta amb la paraula trentismo, de la que havies escrit "Cuando una persona se acerca al trentismo, se dice que adquiere la madurez personal", pensant que significava haver arribat als trenta anys. Ta mare no era a casa, i ton pare necessitava la camisa nova que no era a l'armari. Neguitós per la falta de temps, va córrer cap on estaves tu, vora la finestreta, darrere del muntó d'espigons secs. "Maria! on tinc la camisa nova?", et va cridar. Vas pegar un salt a l'escoltar la seua veu, i girares la vista cap a ell. T'atemia quan et deia Maria -per a tots eres sempre Marieta-, volia dir que estava molt enutjat, i no era la primera vegada que senties la força de la seua mà rasposa sobre la teua galta. "No està llavada encara", vas dir-li tímidament. El lleixiu s'havia acabat a casa i també a la botiga d'Angelines, i la roba havia quedat per llavar. -I que fas que no la llaves, xiqueta malcriada! Digue'm que fas que és més important que tindre'm la roba neta quan la necessite! Deixa't de tonteries i busca'm l'altra camisa de fill!

Et vares alçar corrents cap a les escales, per buscar la camisa grisa. Però mentre tu escarbaves entre la poca roba de l'armari, ton pare agafava el quadern, obert per la pàgina on havies escrit l'última frase. "Cuando una persona se acerca al trentismo, se dice que adquiere la madurez personal". Ton pare sí que sabia què volia dir trentismo, i no tenia res a veure amb l'edat. Va cavil·lar uns instants, els justets per que et donara temps a pujar de nou amb la camisa de fil. Vas veure-li en la cara la ira d'un gos, només uns segons, abans que t'agafara fortament pel braç.

- Maleïda xiqueta! Que t'has fet roja, ara? Qui t'ha clavet ixes històries al cap, xiqueta insolent?? Algú de la fàbrica, eh, digues, és Signes o Barberà. És Barberà, a que sí!! Maleït roig dels collons...!! Ací se t'ha acabat a tu la gràcia. Al convent a fer-te monja, però demà mateix!!

I després d'estibar-te dos bufetades -per allò de mostrar l'altra galta-, i colpejar amb el puny els teus bracets fins deixar-te sense esma arraulida al terra, va agafar la camisa de fil d'un estiró i va baixar a l'habitació a canviar-se. Uns minuts després vas sentir la porta tancar-se d'un colp sec, ton pare se n'havia anat. Quan vas intuir que ja era prou lluny per no sentir-te, vares llençar un crit agut, de ràbia. De ràbia, o d'odi, o pot ser de tristot. O qui sap si era només per deslliurar-te per uns segons del dolor dels colps. La cosa és que Juaquineta, la veïna, et va sentir des del carrer. Estava espolsant les estores, i el teu crit la va esgarrifar tant que va entrar a la casa -llavors no era com ara, les portes les deixaven sempre obertes, quines coses...-. Va pujar volant les escales fosques i va acostar-se al teu cosset prim, recargolat al terra humit, que tremolava. Va llevar-te amb la mà els cabells que se t'apegaven a la cara a causa de les llàgrimes, i et va tranquil·litzar. Et va donar tota la seua pau de dona major en un abraç fluixet, dolç, sense caldre-li cap paraula.

Ta mare no trigà en aplegar a casa, havent acabat de parlar amb el rector, i pujà a la cambra en veure que no estaves per baix. Us va veure a tu i a Juaquineta en terra, en silenci, i va notar la tristot en l'aire.

?El teu Vicent vol enviar la xiqueta al convent, Sunsió.

I amb això que tornares a esclatar en plors. Ni Juaquineta ni ta mare sabien ben bé per què ploraves, si era per que aniries al convent, si era perquè ton pare t'havia pegat, o per tot alhora.

Ta mare era una dona molt avançada per al seu temps, que se sol dir. Era una dona intel·ligent, tant intel·ligent com podia ser una dona llavors sense eixir-se'n del seu rol. Parlaria amb ton pare, ho intentaria, no aniries al convent. Juaquineta se'n va anar sorpresa cap a casa seua; s'havia deixat les estores al carrer i ja era hora de dinar. Tu i ta mare baixareu de la mà per les escales. Et va rentar la cara al llavaner, segur que recordes com de freda era l'aigua aquell mes de gener. Dinareu soles, arròs caldós de fesols i naps -era dissabte i es permetíeu el caprici-. Tu no vares dir res en tota l'estona, pegaves voltes al cap sobre aquelles bufetades. Durant el temps que trigàreu a dinar, el teu enuig va passar per tres fases: primer estaves molt enfadada, molt. Després eixa irritació es convertí en frustració, en un no ho entenc. D'açò passares a sentir-te culpable, mira que no haver netejat la

camisa, si ho haves d'haver fet tu, veges el que t'hauries estalviat... I amb la culpabilitat en la gola portares les escudelles a la cuina. I amb la culpabilitat en la gola et posares l'abric nou, que era fira, i ta mare et volia traure per que et pegara l'aire, i a missa que era Sant Vicent. Tu, però, no volies, caminaves amb el cap cot per por a veure ton pare pel carrer. Ta mare et va comprar una mesurata de torrat, de la paradeta de tota la vida, per que t'alegrares. Com a mínim et relaxares un poquet, i alçares la vista, a quina mala hora, que veieres a ton pare, dret com un estaquirot, mirant-vos fixament. «Queda't aci», et digué ta mare, i abraçares amb força la mesurata de paper. Vas baixar la mirada per no veure ton pare, i alçares de nou el cap quan ta mare et posà la mà sobre el muscle. Amb un somriure dolç, et digué «anem a l'esglèsia», i entrareu per la porta principal. El temple ja era a vessar, però encara trobareu un lloquet a un banc de darrere. Va ser una missa llarga, com acostumava a ser el dia del patró. El rector va dir «roguemos», i tu pregares per tu. Però al combregar, demanares perdó per haver-te donat prioritat en les teues pregàries. A l'eixir de missa, vas traure la mesurata de torrat que haves amagat dins l'abric, i començares a menjar-te els cigrons un a un, comptant-los, fent carasses i fent-los cruixir tant com podies; era així com et diverties. Al cigró que feia divuit, però, arribàreu a casa. Ton pare no hi era, ja no el veuries fins demà. Ta mare et va preparar una tasseta de tarongina, amb mel de romer, per que dormires bé. L'endemà et despertares amb les primeres clarors i el trafeguejar de ta mare per l'habitació.

?Marieta -va dir, dolça-, alça't que t'espera un dia llarg.

T'incorporares sobre els colzes i obrires els ulls com a plats al veure que ta mare et feia la maleta. «Oh, no. El convent», vares pensar, i et quedares amb la boca mig oberta mirant ta mare sense poder dir res. Ella es va seure al teu costat i et va dir fluixet: «A les nou i mitja agafes el tren a Castelló. En l'estació t'estaran esperant ta tia i el teu cosí. Vas a passar una temporadeta amb ells, al poble.». En certa manera t'alegrares, en certa manera et sentires alleujada per no haver d'anar al convent. En certa manera, desitjaves fugir de ton pare. Et posares un jersei gairebé nou, de cotó, amb la faldilla marró, i et cobrires amb l'abric que haves estrenat el dia abans. Baixares a beure't la llet amb malta que ta mare t'havia preparat, amb la maleta en la mà.

-Ton pare ens està esperant a la porta amb el cotxe, per dur-nos a l'estació d'Algemesí. Afanya't que perdrem el tren.

Begueres la llet d'un glop i després de rentar-te la cara marxàreu. El tren estava a punt de passar. Ta mare es va acomiadar de tu amb una abraçada, no tan profunda com totes dues havéreu desitjat, i una llàgrima en secret. Ton pare, amb un posat seriós, però reblanit, et va prendre els braços i et va abraçar fluixet. Sentires un estremiment i t'apartares instintivament d'ell. No vàreu dir res. I anares a l'andana, arrossegant els peus i amb el cap cot. Estaves confosa, tot plegat havia anat tan de pressa...!

Aquell tren et duia a València, a l'estació del Nord, d'on agafaries un altre tren que et portaria a Castelló. Ja al seient, obrires la bossa de mà, per entreindre't, a veure que hi havia ficat ta mare dins. A sobre de tot hi havia la mesurata de torrat que t'haves comprat de la fira. Al costat, una bosseta amb rotllets d'ou que t'havia preparat ella mateixa. Escarbant més, trobares una fotografia en blanc i negre, de tu quan eres més xicoteta, jugant al carrer, amb ta mare a la porta de casa vigilant les teues passes. I sota la foto, hi havia la llibreta on jugaves a inventar frases. Sense pensar-t'ho, l'obrires per l'última fulla, i esgarrares aquesta pàgina per esgarrar també aquell moment angoixós que va desencadenar. Agafares

un bolígraf que trobares també a la bossa i començares a escriure. Paraules, oracions sense sentit, diàlegs interiors. Acabares fent versos. Matussers, de rimes fàcils, però versos al cap i a la fi, i això et bastava.

Unes poques hores després arribares a Castelló. Allí t'esperaven ta tia Virgen, germana de ta mare, i el teu cosí Miquel. Feia anys que no els veies, però l'acollida va ser càlida. El teu tiet havia mort fa cosa d'un any, i necessitaven ajuda en la granja. Et portaren al poble, i allí comprareu arròs per fer paella. El poble estava molt prop de la granja, es podia anar passejant. La granja et va agradar: hi havia dues estances, una on hi havia la vivenda, i l'altra on recollien la verdura de l'hort. Tot al voltant de la casa, hi havien tanques amb animals: ànecs, pollastres i borreguets.

No et va costar gaire d'acostumar-te a viure allí. La feina del camp t'obligava a llevar-te prompte al matí, però et deixava lliure bona part del dia per poder passejar al poble, i per escriure versets. Un dia, tornant de passejar per la muntanya, entrares a casa i hi havia un home que no coneixes. Era bastant jove, i ben plantat. Era el mestre del poble, i un bon amic de la família. T'escafares el cos amb un romaní bullint, i seieres a parlar amb ell i ta tia. Ta tia li havia mostrat la teua llibreta, on escrivies les teues coses. Ell s'oferí a donar-te classes a les vesprades, havent acabat les feines. Tu només haves d'acostar-te al poble tots els dies. Malgrat que et senties molesta perquè ta tia s'havia clavet en la teua intimitat, et va fer il·lusió rebre classes.

Mentre passejaves un dia pels carrers de pedra, vas pensar que a aquell poblet el temps s'havia detés feia vint o trenta anys. Si en general, l'evolució de tot l'Estat no havia avançat com en altres països, en aquella localitat el temps passava molt i molt més lentament, tot i estar ja a principis dels setanta. Arribares a l'escola, on Toni et donava classes, mentre les netejadores recollien el caos de boletes de paper i borumballa de llapis de colors per terra. Ja portaves mesos acudint, i et senties molt realitzada. Haves après a llegir i escriure correctament, matemàtiques i coneixement del medi. Toni deia que avançaves molt, pot ser és que li posaves ganes. Agafares afició d'escriure molt, inventaves històries inspirades en la muntanya, en el cel de nit, en l'aigua de la pluja. De la pluja en treies molts versos, també; t'inspirava, deies. Toni llegia amb delit cada paraula que llegies, i que li volies mostrar. Perquè, ai, no li ho mostraves tot. Portaves ja un parell d'anys embolcallada per aquella amable rutina de treballar a la granja i aprendre les lletres després. Diuen que el passar temps amb una persona fa que acabes

agafant-li estima... I tu li'n agafares a Toni. Deies -et deies a tu mateixa- que n'estaves enamorada. A partir d'aleshores totes les mirades seues et semblaven mirades d'amor, fins un Bon dia sense pecat et semblava una declaració implícita. Ja se sap, coses de l'adolescència.

Sí, tot començava a ser tan bonic; a la cara portaves dibuixada la felicitat. Una felicitat tranquil·la, sense massa expectatives, poregosa que els desitjos pel futur et portaren males noves. Tot i la teua prudència les notícies dolentes arribaren prompte. Una trucada et va interrompre la lectura un capvespre; l'agafà ta tia. Era ta mare, però no ho vas saber fins que dues llàgrimes s'escorregueren dels ulls de la teua tia. Ton pare havia faltat. Portava un temps malalt i havia faltat. I tu havies de tornar, a fer-li companyia a ta mare, i això i allò. L'endemà mateix referes les maletes que havies fet feia un parell d'anys, i agafares un tren cap a València. Deixaves enrere allò que t'havia fet renàixer de les teues joves cendres, però no tenies opció. Ni opció, ni poder per decidir. A l'arribar a l'estació d'Algemesí, agafares el primer autobús cap a Guadassuar, no era ton pare qui t'esperava amb el cotxe per portar-te, com havia sigut el parell de cops que per Nadal havies tornat a casa. Les trobades amb el teu pare havien sigut diplomàtiques, senzillament amables, sense crits, ni grans abraçades. Només un fil de rancúnia et cosia el cor quan el tenies enfront. Però havies anat creixent, i apreneres a obviar-lo, sobretot per ta mare.

Va ser un temps llarg de dol, tot i que ta mare no volgué que portares roba negra després del soterrament, però el dol es respirava. En aquell temps ta mare s'afeblí tant que va caure malalta. Estava ja major, però la tristor fou el que la deixà pansida. Llavors va ser quan la teua tia, amb la que havies viscut un poc més de dos anys, se'n tornà a Guadassuar a fer-li companyia. Va vendre la granja. Quines coses té el destí. A tots us va doldre en l'ànima haver de remoure la vida d'aquella manera.

Ta tia, amb la que sempre havies tingut una bona relació -un tant distant, si vols, però cordial al cap i a la fi-, agafà el rol de cap de família, sense opció tampoc. Amb això, les coses entre vosaltres dues es posaren tenses. Dintre teu pensaves que, ara, estàveu al teu territori i no li tocava a ella manar de tot, que ja l'havies respectada a casa seua. Ta mare estava massa feble per dir res, i al mateix temps, veure-la tan dèbil et trencava el cor de mala manera. Tot plegat et començà a sobrepassar els límits de la teua serenitat. No puc més, et deies. Però havies de callar i aguantar, que t'havia tocat així.

Estaves trasbalsada i irritada per la situació. Havies hagut de buscar feina, i l'únic que vares trobar va ser al magatzem de la taronja. Vares plorar un poc el primer dia de feina; no és que fos un mal treball, però era cansat i monòton, i no et deixava temps per seguir estudiant, que era el que t'agradava. Però intentaves convèncer-te, que no passa res, que ja trobaré alguna cosa millor, sóc jove i el món no s'acaba ací. Però en el fons sabies que aquelles quatre parets gegants farcides de taronjes encaixonades t'anirien rossegant la joventut.

Malgrat això, prompte li trobares la gràcia a la feina, qui sap si era perquè no tenies altre remei. Trobares un cercle social, amb les companyes, amb qui prompte començaries a sortir de quan en quan. Fins i tot, la feina arribà a ser un lloc d'esbarjo: les coses en casa estaven tan aspres que no t'abellia tornar, a la nit, quan eixies del magatzem. No t'abellia tornar i notar com ta tia, amb la seua cara agra, et retreia sense paraules el fet que ella havera sacrificat tantes coses per poder cuidar de ta mare. Tu però, no sense sentir cert desassossec dins l'estòmac, et deies una i altra vegada que no en tenies la culpa, d'allò. Per això anar a la feina et suposava un descans: un descans de mirades, de silencis, de la tristor que pintava de gris la casa. I sí, també del record de Toni, que et perseguia silent però ferm, com una formigueta, a tothora.

Fins aleshores les circumstàncies no t'havien permés tindre amigues, i el fet de treballar t'ho va oferir de bon grat. Solíeu eixir els dissabtes (les que diumenge no havíeu de treballar), de vegades al cine, de vegades a passejar per la Gran Via, només. I com que eren tant festeres, poc després d'estar-hi treballant tu organitzaren un sopar de feina, que pogueren anar tots els del magatzem, si volien. Tu vas ser l'encarregada de fer la llista dels qui assistiríeu, per saber més o menys com de gran seria la taula que reservaríeu al bar. Al final se'n van apuntar 30 o 35, tant de companyes i companys, com d'encarregats, i fins i tot algun cap. Cofoia, el divendres del sopar, tornares cap a les vuit a casa (el vostre encarregat us va deixar sortir abans, per que arribàreu a hora al sopar), per dutxar-te i posar-te bonica, que era un dia especial. A l'arribar, ta tia es va sorprendre de veure't arribar a aquella hora, i et va preguntar què feies tan prompte a casa. Li vas dir el què passava, tranquil·la, i ella et va sermonejar sobre les teues responsabilitats, i que mira que anar-te'n de sopar, enlloc de quedar-te a casa i ajudar. Baixares la mirada, i notares com la felicitat s'escorria per les teues venes fins arribar als peus.

-D'acord -vas dir-li-, vaig a dutxar-me i a posar-me el pijama.

El pla, que es presentava suggerent, se t'havia capgirat. Però de sobte se't va ocórrer que no havies avisat que no vindries. Isqueres de la dutxa i et tornares vestir, i agafares la rebeca. Digueres a ta tia que ara vindries, volies avisar a les teues companyes que no podies anar. Però com que a casa no teníeu telèfon -ta mare sempre deia que no calia, que total, a Guadassuar pots anar caminant a qualsevol lloc per parlar amb qui fos-, decidires anar caminant al bar, que quedava prop, per dir que no et quedaries. Caminares espaiet, per si encara no havia arribat ningú, i a l'arribar aguaitares per la finestra per veure qui hi havia. Llavors una veu masculina et sorprené per darrere:

-Com és que no entres, Marieta?

Era el teu encarregat, un home encara jove, alt i de complexitat forta.

-És que... no em puc quedar.

I de l'ull et brollà una llagrimea. Salva t'agafà per l'espatlla, al veure't afligida, i insistí en acompanyar-te a casa.

Però passàreu de llarg, empentats per una conversa dolça i unes mans que sense voler acabaren prenent-se una a l'altra.

-Saps, Marieta, que fa temps que em fas gràcia. Jo, si tu vullgueres, t'ho donaria tot.

Cert era que feia temps que, discret, t'anava al darrere. Però ell era major que tu, era el teu cap... i no li havies fet mai cas. Fins ara. Et regalà amb paraules un futur tan dolç que oblidares per una nit tota la fel que tenies al cos. I així, abraçats, i descobrint racons del cos que no sabies ni que existien, se n'entrareu a les hores més fosques de la nit. Serien passades les quatre quan arribares a casa. Ta mare i ta tia no estaven despertes, però el que no sabies és que aquesta última sempre tenia mig ull obert.

I l'endemà va ser bona, els crits i les blasfèmies que et va escopir la teua tia. Que quines hores són estes, que a saber on paraves, i amb qui. Que si això, si al

lò. I de nou, com acostumava a ser gairebé cada dia, el bri de felicitat que havia crescut dins teu, s'evaporava en un instant.

Passaren tres setmanes, i tu i el Salva ja estàveu casats. No suportaves més restar a casa, i ell t'ho ofería tot a canvi de res, no podies refusar-ho. L'estimaves? Sí, ell t'ho donava tot, i l'estimaves. No féreu cerimònia, només tu, ell, i sa mare i el seu germà, que uns feien de padrins. I el rector, que us declarà units en sagrat matrimoni pel poder que li havia sigut conferit per Déu, fins que la mort us separara. Anàreu a viure a un pis que tenien els pares d'ell a la Gran Via, i al que només vàreu haver de posar una mà de pintura i comprar-vos el matalàs. Tot plegat va ser ben ràpid, però ho vas viure amb una intensitat màgica. Cada matí, abans d'anar a treballar, et paraves a paladejar el tendre moment que vivies. Tot els problemes, tots els records, tot, tot es va esvaïr com ho fa la boira del Xúquer a mig matí.

Prompte deixares de treballar, el teu marit guanyava un bon sou que us cobria les necessitats de sobres. A més, treballava moltes hores i arribava cansat, i havia de menjar calent per recobrar forces. I si tu no hi eres, ningú li tindria el menjar preparat. Així doncs, deixares la feina. Però a tu no et feia res, perquè t'agradava cuidar de la casa, i t'agradava la cara de satisfacció del teu marit quan entrava a casa i només havia de seure a taula.

Pensaves que li ho devies, per tant d'amor altruista que t'havia regalat, sense peròs, sense retrets, només amor. A més, seguíes veient molt sovint les teues amigues del treball, venien a veure't al pis, i tu els feies café i coca de xocolata.

Un dissabte, aprofitant que el teu marit havia anat a València a un sopar de feina, i tornaria tard si tornava, tu vas quedar amb les amigues per anar de sopar, i a fer una copeta després. Feia tant de temps que no sorties... i menys sense el Salva, t'havies acostumat a fer vida de novençans i això de sortir de nit ja no ho tenies per mà. T'ho passares bé, ballàreu i riguéreu i bevèreu, i de tot.

Les teues amigues t'acompanyaren a casa. A la porta, veieres el cotxe de Salva. Se't passà l'efecte de l'alcohol de colp. A Salva, es veu que no, perquè quan vares pujar al pis, ell t'esperava a l'entrada amb cara de males puces i els punys premuts.

-Marieta, estava preocupat per tu.

-...

-Només m'havies d'haver avisat, Maria, que jo em preocupe. No ho tornaràs a fer, a que no, Maria? Maria, no m'ho havies d'haver fet, quina angoixa. Que feies, eh Maria, sense mi, tant tard per ahí? Amb qui has estat? On? Maria, contesta'm.

Maria, de nou Maria, sense diminutiu. De nou una mà irada a la teua cara. De nou esclava, sense possibilitat de fugir com havies fet les altres vegades. Però seguïes amb ell, fins que la mort us va separar. Fins que ell et separà a tu de la teua vida. Junts fins que la mort et separà a tu de qualsevol possibilitat de sobreviure. Només la mort, en aquell precís instant, et va matar l'anhel de la paraula.